

Kvalitetsprogram för elevhälsa inklusive specialpedagogisk verksamhet

Utgångspunkter, mål och uppdrag

Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Utbildningen skall ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedborgare. I utbildningen skall hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd.¹

Elever i Stockholms skolor har rätt till en god arbetsmiljö i en skola som främjar elevers lärande, utveckling och hälsa. Rektor har ansvar för att undervisningen och elevhälsoverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Skolan har ett särskilt ansvar att uppmärksamma de elever vars situation och svårigheter utgör hinder för deras inläring. Skolan har även ett ansvar för att uppmärksamma elever som far illa eller som uppvisar tecken på ohälsa. Vid behov av stöd ska insatser ges så tidigt som möjligt under elevens skolgång och de insatser som sätts in ska ha hög kvalitet.

När det gäller skolhälsovård ska denna erbjudas alla elever enligt Skollagen och Socialstyrelsens riktlinjer.

En stor del av elevhälsoarbetet och stöd till elever genomförs i det dagliga arbetet av ordinarie lärare. Tillsammans med lärarna är ett väl fungerande elevhälsoteam viktigt för att eleverna ska få det stöd de behöver och har rätt till.

Kvalitetsprogrammet för arbete med elevhälsa inklusive specialpedagogisk verksamhet i Stockholms skolor ska bidra till att säkra alla elevers rätt till en likvärdig utbildning i en god miljö som främjar lärande, utveckling och god hälsa.

Kvalitetsprogrammet omfattar indikatorer/kriterier för uppföljning och utvärdering av skolors arbete med elevhälsa. Lednings-/kvalitetssystemet för respektive yrkesgrupp ger verktyg för kvalitetsutveckling av elevhälsoarbetet (bilaga 2-5). Lednings-/kvalitetssystemet ska inte vara ett separat system utan vara integrerat i det lednings-/kvalitetssystem som organisationen redan har.

¹ Skollag (1985:1100) 1 kap 2§

Rektors ansvar och uppdrag

Rektor har enligt läroplanerna ansvaret för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver (Lpo 94, Lpf 94)
- resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör (Lpo 94).

Områden som ingår enligt skollag, förordning och Skolverkets allmänna råd samt utbildningsnämndens verksamhetsplan, delegationsordning och stadens riktlinjer för elever i behov av särskilt stöd:

- ansvar för att behov utreds och om det finns behov att åtgärdsprogram utarbetas och insatser och stöd sätts in.
- kvalitetsredovisning inklusive systematiskt kvalitetsarbete.

Rektor är ytterst ansvarig för skolans systematiska kvalitetsarbete. Alla medarbetare ska aktivt medverka i kvalitetsarbetet och har därmed eget ansvar för att delta i arbetet med uppföljning av mål och resultat.

Alla elever behöver stöd för sin utveckling, några behöver särskilt stöd under vissa perioder, andra under hela sin skoltid. Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens förälder/vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Helt beroende på elevens behov varierar denna utredning från att vara en relativt enkel och begränsad utredning som utförs av en lärare/specialpedagog till mer omfattande utredningar av skolhälsovården, psykolog, specialpedagog och kurator. En utredning inom skolan kan också mynna ut i en bedömning där vidare remiss blir aktuell för till exempel Barn och ungdomspsykiatrisk mottagning (BUP), landstingets habilitering, socialtjänsten med flera. Under tiden som utredning utanför skolan pågår tillgodoser skolan elevens behov av stödinsatser (utbildningsförvaltningens riktlinjer Elever i behov av särskilt stöd).

Särskilda stödinsatser

Särskilt stöd ska ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser i grundskolan och obligatoriska särskolan. Sådant stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. En elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts i slutet av de tredje, det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Om det finns särskilda skäl, får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp (gäller grundskolan).

Elev i gymnasieskolan ska ges stödundervisning om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna eller om eleven av andra

skäl behöver särskilt stöd. För elever i gymnasiesärskolan som har behov av extra stöd under en begränsad tid ska stödundervisning anordnas. (Respektive skolformsförordning.)

Elevhälsokompetens

Varje skola ska ha tillgång till elevhälsokompetens dvs. skolläkare, skolsköterska, specialpedagog, psykolog och kurator enligt beslut i utbildningsnämnden (Verksamhetsplan 2008).

Ansvar och uppdrag för skolans verksamhet

Skolans personal tillsammans med elevhälsans personal ska erbjuda alla elever likvärdiga möjligheter att nå skolans mål. Skolan ska skapa en miljö där samtliga elever inkluderas så långt som möjligt och att undervisningen anpassas till elevernas förutsättningar och behov.

Elev och vårdnadshavare ska bli bemötta med respekt för människors självbestämmande och integritet.

Eventuella insatser ska sättas in så tidigt som möjligt

Eleven ska inför upprättande av åtgärdsprogram tillförsäkras allsidiga och där så krävs tvärprofessionella bedömningar och insatser

Elevhälsoarbetet ska vara organiserat så att ett teamarbete är möjligt.

Elever i Stockholms skolor ska ha tillgång till en elevhälsa som omfattar elevhälsans samtliga yrkesgrupper.

Ansvar och uppdrag för elevhälsans yrkesgrupper inklusive specialpedagog/speciallärare

Elevhälsans yrkesgrupper har ett gemensamt ansvar för att:

- tillsammans med skolans personal säkerställa ett optimalt stöd
- arbeta övergripande och förebyggande för att medverka till en god miljö för elevers hälsa, lärande och utveckling
- identifiera hinder och möjligheter i elevens lärandemiljö och vid behov medverka i upprättande av åtgärdsprogram
- erbjuda handledning och konsultation utifrån respektive yrkesgrupps kompetensområde
- vid behov identifiera och beskriva sambanden mellan arbetsmiljö, organisation, skolresultat och hälsa som underlag för elevens utveckling.

Skolhälsovård och psykologverksamhet

I Skollagen anges bl.a. att skolhälsovård ska anordnas för alla elever och att skolhälsovården främst ska vara förebyggande. Den ska omfatta hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser. I det patientinriktade arbetet är Hälsö- och sjukvårdslagen styrande.

För skolhälsovården och psykologverksamheten är utbildningsnämnden vårdgivare för den skolhälsovårds- och psykologverksamhet som bedrivs inom utbildningsnämnden.

Inom hälso- och sjukvård ska det finnas någon som svarar för verksamheten (verksamhetschef) enligt Hälsö- och sjukvårdslagen. Vårdgivaren utser verksamhetschef.

Socialstyrelsens föreskrifter om integrerat ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården ska tillämpas på den patientinriktade vård som utförs av skolhälsovård och psykolog inom skolverksamheten.

Ledningssystemet för skolhälsovård respektive skolpsykologverksamhet i staden säkerställer att Socialstyrelsens föreskrifter och skollagen följs. (bilaga 2 och 3)

Skolhälsovård ska enligt Socialstyrelsens riktlinjer för skolhälsovård erbjuda vaccinationer, hälsobesök samt enkla sjukvårdsinsatser och eleven har rätt att anlita skolhälsovården utifrån egna upplevda behov. Med enkla sjukvårdsinsatser avses vissa begränsade bedömningar och behandlingar samt rådgivning och stöd i psykosociala frågor och svårigheter.

Det är angeläget att skolhälsovården aktivt medverkar i det hälsopedagogiska arbetet i skolan.

Områden som ingår enligt skollagen och Socialstyrelsens riktlinjer för skolhälsovården:

- Samarbete
- Skolans – elevers arbetsmiljö
- Hälsöfrämjande undervisning
- Hälsobesök
- Årskursrelaterade hälsobesök
- Vaccinationer i skolan
- Öppen mottagning

Skolkurator och specialpedagog/speciallärare

För skolkurator och specialpedagog/speciallärares verksamhet finns inte krav på ledningssystem. De ingår i skolans ordinarie planering och uppföljning av skolans verksamhet. För att säkerställa kvalitet och likvärdighet har kvalitetssystem för dessa yrkesgrupper utformats.

Uppföljning och analys

Uppföljning och analys av elevhälsoarbetet görs inom ordinarie uppföljningssystem på skol- och nämnd-/huvudmannanivå. Utvärderingar, inspektioner, den årliga elevhälsoberättelsen och utvecklingsdialoger med respektive skolledning är viktiga för att säkerställa att elever får det stöd de har rätt till.

Bedömning av kvalitet

God kvalitet kan beskrivas i termer av att tjänsterna svarar mot de mål (lagar, förordningar, föreskrifter m.m.) som beslutats, utgår från en helhetssyn, är samordnade och präglas av kontinuitet, är kunskapsbaserade och effektivt utförda, är tillgängliga, är trygga och säkra och präglas av rättssäkerhet i myndighetsutövningen.

För att följa upp och mäta skolans kvalitet av elevhälsoarbetet används nedanstående indikatorer. De är ett urval hämtade dels från Socialstyrelsen dels från Skolverkets BRUK (Bedömning, Reflektion, Utveckling, Kvalitet; ett verktyg från Skolverket för självskattning av kvaliteten i samtliga läroplansstyrda verksamhetsformer).

A. Uppfyllelse av skollagen och socialstyrelsens riktlinjer för skolhälsovården:

- 1. Det av socialstyrelsen beslutade nationella vaccinationsprogrammet följs.*
- 2. Hälsobesök/hälsokontroller och kontroll av syn och hörsel genomförs enligt Skollagen 14 kap. 3 § och 4 §.*
- 3. Eleverna erbjuds enkla sjukvårdsinsatser och eleverna har rätt att anlita skolhälsovården utifrån egna upplevda behov.*

B. Indikatorer med kriterier för god kvalitet i elevhälsoarbetet:

Rutiner och insatser i verksamheten finns för elever i behov av särskilt stöd.

Kriterier:

- Det finns väl utvecklade rutiner för hur elever i behov av särskilt stöd ska få det stöd de behöver
- Rutinerna för hur stöd ska ges finns nedskrivna och är diskuterade och förankrade hos alla berörda
- Det finns adekvata resurser och kompetens för elever i behov av särskilt stöd

- Arbetet med särskilda stödinsatser har en tydlig plats i det systematiska kvalitetsarbetet och utvärderas kontinuerligt och redovisas i skolans kvalitetsredovisning

Lärare och annan personal samverkar kring elever i behov av särskilt stöd.

Kriterier:

- Skolan har väl utvecklade och inarbetade rutiner för samverkan mellan lärare och annan personal med elevstödjande funktion
- Samverkan runt eleverna präglas av en helhetssyn på eleven samt av att hjälpa eleven att kunna bedöma sin egen utveckling i förhållande till målen i, läroplan och kursplan samt för grundskolelever den individuella utvecklingsplanen (IUP)

Skolans elevhälsa fungerar – både akut och förebyggande.

Kriterier:

- Elevhälsoproblem ges sådan betydelse att de genomsyrar såväl det pedagogiska som det organisatoriska arbetet, inte minst vid utformning av den fysiska och psykosociala miljön
- Elevhälsopersonal arbetar tillsammans med skolans personal och medverkar vid planering och målformulering i frågor som är av elevhälsokaraktär
- Elevhälsopersonal används när så är lämpligt i handledning av pedagoger

Kvalitativ bild av skolans arbete med åtgärdsprogram.

Kriterier:

- Väl inarbetade rutiner finns för att kontinuerligt följa eleverna och tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd
- Uppföljning av åtgärder som beslutas sker regelbundet.

Självskattningen görs med hjälp av indikatorer som är framtagna med utgångspunkt i nationella styrdokument.

Förbättringsarbete

Utifrån uppföljning och analys formuleras nya mål för förbättringsarbetet inom ordinarie planerings-/kvalitetssystem på skol- och nämnd-/huvudmannanivå.